

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2001 Rhif 2276 (Cy.166)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001

Wedi'i wneud - - *21 Mehefin 2001*

Yn dod i rym - - *28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Gorchymyn canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adrannau 49(2) a 105(1) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(1).

Addasiadau (ddim yn newid testun)

C1 [gorchymyn applied \(ynghyd â modifications\) \(22.11.2012\) by The Police and Crime Panels \(Application of Local Authority Enactments\) Regulations 2012 \(O.S. 2012/2734\), rhlau. 1\(1\), 3-6, Atod. Rhn. 3](#)

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001 a daw i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys i bob awdurdod perthnasol yng Nghymru.

Gwybodaeth Cychwyn

II Ergl. 1 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn—

mae “aelod” (“*member*”) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr “aelod cyfetholedig” (“*co-opted member*”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod hwnnw ond sydd—

(a) yn aelod o unrhyw un o bwyllgorau neu is-bwyllgorau'r awdurdod, neu

(b) yn aelod o unrhyw un o gyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau'r awdurdod ac yn cynrychioli'r awdurdod arno,

ac y mae ganddo hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu yn unrhyw un o gyfarfodydd y pwyllgor neu'r is-bwyllgor hwnnw; ac ystyr “awdurdod perthnasol” (“*relevant authority*”) yw—

- (a) cyngor sir,
- (b) cyngor bwrdeistref sirol,
- (c) cyngor cymuned,
- (ca) [^{F1}cyd-bwyllgor corfforedig a sefydlir drwy reoliadau a wneir o dan Ran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (dsc 1),]
- (ch) [^{F2}awdurdod tân ac achub a ffurfiwyd gan gynllun o dan adran 2 o Ddeddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo, a]
- (d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995(2).

F1 Geiriau yn [ergl. 2](#) wedi eu mewnosod (5.8.2022) gan [Gorchymyn Ymddygiad Aelodau \(Egwyddorion\) \(Cymru\) \(Diwygio\) 2022 \(O.S. 2022/805\)](#), [erglau. 1\(2\)](#), **2**

F2 Geiriau yn [ergl. 2](#) wedi eu hamnewid (25.10.2005) gan [Gorchymyn Deddf y Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 \(Diwygiadau Canlyniadol\) \(Cymru\) 2005 \(O.S. 2005/2929\)](#), [erglau. 1\(1\)](#), **55**

Gwybodaeth Cychwyn

I2 Ergl. 2 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Yr egwyddorion sy'n llywodraethu ymddygiad aelodau awdurdodau perthnasol

3. Mae'r egwyddorion sydd i lywodraethu ymddygiad aelodau awdurdod perthnasol yng Nghymru wedi'u nodi yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn.

Gwybodaeth Cychwyn

I3 Ergl. 3 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(3).

21 Mehefin 2001

D. Elis-Thomas
Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

(2) 1995 p.25.

(3) 1998 p.38.

ATODLEN

Erthygl 3

YR EGWYDDORION

Anhunanoldeb

1. Rhaid i aelodau weithredu er lles y cyhoedd yn unig. Rhaid iddynt beidio byth â defnyddio'u safle fel aelodau er mantais amhriodol iddynt eu hunain neu er mantais neu anfantais amhriodol i eraill.

Gwybodaeth Cychwyn

I4 Atod. para. 1 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Gonestrwydd

2. Rhaid i aelodau ddatgan unrhyw fuddiannau preifat sy'n berthnasol i'w dyletswyddau cyhoeddus a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro mewn modd sy'n diogelu buddiannau'r cyhoedd.

Gwybodaeth Cychwyn

I5 Atod. para. 2 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Uniondeb a Gwedduster

3. Rhaid i aelodau beidio â'u rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle mae unrhyw rwymedigaeth ariannol neu rwymedigaeth arall tuag at unigolion neu gyrff a allai geisio dylanwadu arnynt wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau yn bwrw amheuaeth ar eu huniondeb. Rhaid i aelodau osgoi ymddygiad sy'n ymddangos felly bob adeg.

Gwybodaeth Cychwyn

I6 Atod. para. 3 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Dyletswydd i Gynnal y Gyfraith

4. Rhaid i aelodau weithredu i gynnal y gyfraith, a gweithredu bob amser yn unol â'r ymddiriedaeth y mae'r cyhoedd wedi'i rhoi iddynt.

Gwybodaeth Cychwyn

I7 Atod. para. 4 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Stiwardiaeth

5. Wrth gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau rhaid i aelodau sicrhau bod adnoddau'r awdurdod yn cael eu defnyddio'n gyfreithlon ac yn ddoeth.

Gwybodaeth Cychwyn

I8 Atod. para. 5 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Gwrthrychedd wrth wneud Penderfyniadau

6. Wrth gyflawni eu cyfrifoldebau, gan gynnwys gwneud penodiadau, dyfarnu contractau, neu argymhell unigolion ar gyfer gwobrwyon a manteision, rhaid i aelodau wneud penderfyniadau ar sail rhagoriaeth. Er bod rhaid i aelodau roi sylw i gyngor proffesiynol swyddogion a gall fod yn briodol iddynt roi sylw i farn eraill, gan gynnwys eu grwpiau gwleidyddol, eu cyfrifoldeb hwy yw penderfynu pa safbwynt i'w arddel ac, os yw'n briodol, sut i bleidleisio ar unrhyw fater.

Gwybodaeth Cychwyn

I9 Atod. para. 6 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Cydraddoldeb a Pharch

7. Rhaid i aelodau gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau gyda sylw dyladwy i'r angen i hybu cyfle cyfartal i bawb, ni waeth beth yw eu gender, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd, a dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill.

Gwybodaeth Cychwyn

I10 Atod. para. 7 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Bod yn Agored

8. Rhaid i aelodau fod mor agored â phosibl ynghylch eu holl weithredoedd a gweithredoedd eu hawdurdod. Rhaid iddynt geisio sicrhau bod datgeliadau gwybodaeth yn cael eu cyfyngu yn unol â'r gyfraith yn unig.

Gwybodaeth Cychwyn

I11 Atod. para. 8 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Atebolrwydd

9. Mae'r aelodau'n atebol i'r etholwyr ac i'r cyhoedd yn gyffredinol am eu gweithredoedd ac am sut y maent yn cyflawni eu cyfrifoldebau fel aelod. Rhaid iddynt fod yn barod i ildio i unrhyw archwiliadau sy'n briodol ar gyfer eu cyfrifoldebau.

Gwybodaeth Cychwyn

I12 Atod. para. 9 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

Rhoi Arweiniad

10. Rhaid i aelodau hybu a chefnogi'r egwyddorion hyn drwy roi arweiniad ac esiampl fel y byddant yn hybu hyder cyhoeddus yn eu rôl ac yn yr awdurdod. Rhaid iddynt barchu didueddwch ac uniondeb swyddogion statudol yr awdurdod a chyflogeion eraill yr awdurdod.

Gwybodaeth Cychwyn

I13 Atod. para. 10 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [ergl. 1\(1\)](#)

EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (“y Ddeddf”) yn sefydlu fframwaith moesegol newydd ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae adran 49(2) o'r Ddeddf yn darparu y caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru, drwy orchymyn, bennu'r egwyddorion sydd i lywodraethu ymddygiad aelodau ac aelodau cyfetholedig awdurdodau perthnasol (a ddiffinnir yn Erthygl 2 o'r Gorchymyn hwn) yng Nghymru.

Mae awdurdodau o'r fath yn cynnwys (ymhlith eraill) cynghorau sir, cynghorau bwrdeistref sirol a chynghorau cymuned, ond nid ydynt yn cynnwys awdurdodau heddlu.

Mae'r Gorchymyn hwn yn pennu'r egwyddorion perthnasol.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001.